

ЗВІТ
ЗАВІДУВАЧА КАФЕДРИ ПОЛІТОЛОГІЇ
ФІЛОСОФСЬКОГО ФАКУЛЬТЕТУ ХАРКІВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА
ДОКТОРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА
ФІСУНА ОЛЕКСАНДРА АНАТОЛІЙОВИЧА
за 2022-2023 навчальний рік

Кафедра політології філософського факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна має повний науково-педагогічний, кадровий та організаційний фундамент підготовки кадрів вищої кваліфікації: ліцензовану спеціальність «Політологія» (бакалаврат та магістратура), фаховий Вісник ХНУ серії «Питання політології» (отримав категорію Б у травні 2020 р.), аспірантуру та докторантуру з політичних наук. Штат кафедри на 2021/2022 навчальний рік було представлено 15 науково-педагогічними працівниками: з них 6 докторів наук (О.Фісун, В.Рубанов, Л.Півнева, М.Шаповаленко, Н.Вінникова, Т.Комарова), 10 кандидатів наук (2 кандидатів філософських (О.А.Баталов, О.Л. Авксентьєв) і 8 – політичних наук).

Навчально-методична робота

Навчально-методична діяльність професорсько-викладацького складу кафедри політології науки полягала у реформуванні змісту освітніх програм, навчальних планів, організації навчального процесу в межах спеціальності 052 «Політологія» для студентів спеціальності «Політологія» філософському факультеті, політологічних дисциплін для інших факультетів відповідно до Закону України «Про вищу освіту» з урахуванням європейських та світових освітніх стандартів», «Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна», «Положення про систему забезпечення якості вищої освіти (систему внутрішнього забезпечення якості) Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна», з урахуванням досвіду організації викладання політологічних дисциплін у провідних дослідницьких університетах США, Канади та ЄС.

У 2022-2023 навчальному році навчальний процес студентів спеціальності 052 «Політологія» відбувався у межах нових освітніх програм «*Політичні технології та аналіз політики*» (бакалаврський рівень) та «*Глобальні студії та аналіз політики*» (магістерський рівень), як і у попередньому навчальному році, за результатами стажування за Програмою імені Фулбрайта для науковців у США у 2017/2018 рр. (м. Вашингтон). Ці програми **вперше в Україні** розроблено та впроваджено в навчальний процес. Програми відкриті з урахуванням та опрацюванням досвіду розробки, акредитації та функціонування відповідних бакалаврських та магістерських програм з політології у провідних дослідницьких університетах м. Вашингтон (George Washington University, George Mason University, Georgetown University, American University) (відповідно до проекту 2.6 «Практична складова освітнього процесу» за напрямом II Стратегії розвитку університету «Освітня діяльність у 2025 році»). Згідно з цими освітніми програмами було розроблено нові нормативні та запропоновано

вибіркові курси й загалом оновлено зміст навчальних дисциплін із урахуванням переліку і змісту загальних та професійних компетентностей. Відповідно, удосконалено навчально-методичне забезпечення курсів, зокрема розроблено та оновлено навчальні та робочі програми з політологічних дисциплін.

Головну увагу було приділено науково-дослідній роботі кафедри, підготовці аспірантів до захисту дисертацій, випуску фахового Збірника наукових статей «Вісник Харківського національного університету «Питання політології».

Науково-дослідна робота

Одним із пріоритетних напрямків роботи кафедри є організація стажувань та наукових досліджень співробітників у провідних наукових центрах та дослідницьких університетах світу та участь у міжнародних політологічних заходах (відповідно до проекту 1.1. «Підвищення конкурентної здатності університетської науки у світовому академічному просторі» за напрямом І Стратегії розвитку університету «Університетська наука у 2025 році»), у т.ч. у 2022/2023 н.р.

1. Науковий напрямок досліджень кафедри спрямовується згідно з науково-дослідною темою «**Розвиток політичної системи України в порівняльній та глобальній перспективі**» (№ держ. реєстрації 0119U102298). Вона виконувалась з 1.07.2019, закінчення – 30.12.2022. Метою дослідження було: дослідити сучасні глобальні трансформації і вплив фрагментації сучасного світового порядку на розвиток політичних систем загалом та в Україні зокрема. Новизна дослідження полягає в тому, що використані нові джерела сучасної політичної науки, проаналізовано нові феномени політичного розвитку в умовах гальмування глобалізації, демонополізації насилля з боку державних інститутів, виявлено зростання впливу парамілітарних організацій, що створює загрозу хаотизації світового порядку, фрагментацію цілісності політичних систем. Зміст цієї теми дозволив розробляти широкий спектр політологічних питань, що знайшло своє відбиття у наукових публікаціях, дисертаційних дослідженнях та наукових заходах кафедри. Виконання цієї теми завершилось звітуванням її у грудні 2022 року.
2. У 2022/2023 навчальному році наукова робота здійснювалась у таких напрямках: організаційне забезпечення підготовки та видання статей викладачів, аспірантів та докторантів кафедри в українських та закордонних наукових фахових журналах з політичних наук та провідних наукових видавництвах: так, у цьому навчальному році: Проф. О.А. Фісун опублікував розділ монографії «A new paradigm for understanding post communist regimes» у *A Concise Field Guide to Post-Communist Regimes: Actors, Institutions, and Dynamics* / Bálint Magyar, Bálint Madlovics (Budapest: Central European University Press, 2022), який індексується у Web of Science. Доц. Ю.М. Біденко виступила у ролі керівника авторського колективу монографії «Громадянська освіта в Україні під час війни» (Львів, 2023. 90 с. - https://drive.google.com/file/d/1FNmmujCuqiDykpip_cLLsR-yJUuD-Xsj/view). Аспірант Р. Запорожченко опублікував статтю («Rethinking the Arab Spring in the

context of geohistorical transformations») у Ideology and Politics Journal (3/19), який індексується у SCOPUS. Його ж стаття у SCOPUS «The End of “Putin’s Empire?” Ontological Problems of Russian Imperialism in the Context of the War against Ukraine, 2022» у виданні Problems of Post-Communism (<https://doi.org/10.1080/10758216.2022.2158873>). Проф. Вінникова Н.А. у співавторстві з Р. Запорожченком опублікували статтю у Studia Regionalne i Lokalne (Том 1, вип. 91, с. 71-91. 2023. Варшава DOI: [10.7366/1509499519105](https://doi.org/10.7366/1509499519105)) SCOPUS. У зарубіжних виданнях видані 2 статті проф. Т.В. Панченко (1 з них у співавторстві) у CESifo Forum ifo Institute, Munich (04/2022), стаття доц. Ю. Біденко «Ukraine: Nations in Transit-2022 Country Report» у Freedom House: Nations in Transit Annual Report (April. 2022). У вітчизняних фахових виданнях є статті Н.А.Вінникової (2 у "Politicus", 1 у «Регіональні студії»). Збірник ХНУ імені В.Н. Каразіна «Академічні та наук. виклики різноманітних галузей знань у 21-му столітті. Принципи в дії» : Матеріали XII всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю 24.03.2023 року розмістив статті Т.Г. Комарової у співавторстві з Савченко Н.М., Чорненьким О.О., та статтю асп. Чорненького О.О.

3. За 2022/23 навчальний рік силами редакційної колегії Вісника ХНУ імені В.Н. Каразіна серія «Питання політології» видано 40, 41, 42 випуски, готується до друку випуск 43. У 40 випуску опубліковано 6 статей викладачів (1 з них у співавторстві зі студенткою) та аспірантів кафедри; у 41 випуску – 4, у 42 - 6. Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна серія «Питання політології» підтвердив свою фаховість та отримав категорію «Б» (наказ МОН від 14.05.2020 р.), що посилює науковий потенціал та сприятиме подальшій інтеграції його у світовий науковий простір, тобто у перспективі просуванню його до наукометричних баз Scopus та/або Web of Science Core Collection (категорія «А»).

4. Участь у грантах, програмах, фондах, конференціях, стажуваннях:

У Гарвардському університеті (США) пройшли стажування проф. О.А.Фісуна (01.09.2022-31.01.2023), доц. У.І. Мовчан (1.11.2022-28.02.2023); проф. О.А.Фісун також стажувався в Університеті Джорджа Вашингтона (Вашінгтон, США, 1.02.2023-31.05.2023). Доц. У.І. Мовчан підвищила кваліфікацію у Тюбінгенському Університеті (Німеччина) (1.05.2022-30.10.2022), доц. Біденко Ю.М. — у Institute for Human Sciences (1.07.2022-31.08.2022, Відень, Австрія) (<https://www.iwm.at/fellow/yuliya-bidenko>), а у період 1.12.2022-1.10.2023 — у Центрі Східно-Європейських та міжнародних досліджень (Берлін, Німеччина) (<https://www.zois-berlin.de/en/about-us/staff/dr-yuliya-bidenko>). Ст. викл. Авксентьєв А.О. підвищив кваліфікацію у період 19.07.22 – 28.08.2022 (дистанц.) За програмою «Програма вищої освіти в умовах війни та глобальних викликів ХХІ століття» (6 кред.).

Викладачі кафедри брали участь у деяких міжнародних заходах. Проф. О.А.Фісун в Університеті Джорджа Вашингтона виступив 3 березня 2023 з доповіддю на тему доповіддю на тему How the Russian Invasion Changed Ukraine’s Political Landscape, а 16 березня – на семінарі з посткомуністичних досліджень з доповіддю на тему

Regime Cycles and Neopatrimonialism in Ukraine (II). Доц. У.І. Мовчан сум. з проф. О.А. Фисуном виступила з доповіддю «Як зміцнити українську демократію після війни» 28-30 вересня 2022 р. на щорічній конференції в Берліні (Фундація Бертелсманн (Bertelsmann Stiftung). У 9-10 лютого 2023 р. доц. У.І. Мовчан виступала з доповіддю «Реконструкція політичної системи України» (TCUP Conference 2023 «Відбудова України. Відбудова світу» – Кембридж, США), 24 лютого – з доповіддю «Інституційна перебудова в Україні» в Університеті Джорджа Вашингтона. Проф. Н.А. Вінникова взяла участь у виконанні гранту «JOUKRAINE – Joint Online Learning with Kharkiv Universities in Ukraine» 01.10.2022-30.12.2022 на базі Університету прикладних наук Південної Вестфалії. Вона також взяла участь як Project Academic Coordinator у виконанні грантового проєкту «Jean Monnet Center of Excellence in EU Studies «Working towards resilient societies in the EaP: challenges and opportunities for the policy beyond 2020». Його тривалість з 2022 до 2025 р. Продовжується участь проф. Н.А. Вінникової у проєкті «Future for Public Administration (FoPA)» (01.01.2021 - 01.12.2023. ЕЕА Financial Mechanism and the State Budget of the Slovak Republic). Доц. Ю.М. Біденко взяла участь у виконанні гранту TRUEDEM: Trust in European Democracies European Union's Horizon research and innovation program the Grant Agreement No 101095237 (TRUEDEM). Його тривалість з 2023 до 2025 р.

Активну участь у Всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях взяли проф. Е.А. Вінникова, доц. І.В. Работягова, доц. Ю.М. Біденко, ст. викл. Авксентьев А.О., доц. У.І. Мовчан, аспіранти Р.В. Запорожченко, В.Е. Кошельник, О.О. Чорненький, А.І. Зінченко; студенти М. Мовчан, О. Чорненький, Я. Волинська (наук. кер. проф. Комарова Т.Г.).

Слід окремо відзначити наукову активність доц. Ю.М. Біденко, яка взяла участь у цілій низці міжнародних конференцій (приміром: у липні-серпні 2022 – міжурядова конференція в Лугано (Швейцарія), Middlebury Institute of International Studies, Monterey (США), доповідь в Аугсбурзькому університеті (Німеччина) та Університеті Тафтс (Бостон, США), прочитала Цикл лекцій Центру Східноєвропейських та міжнародних досліджень (ZOiS) спільно з Університетом фон Гумбольдта; у жовтні-листопаді 2022: доповідь «Civil Society and Social Cohesion in Ukraine Before and During the War: Key Actors and Challengers» та головування на панелі «Реформуючи Україну» (університет Гельсінкі), доповідь «The role of decentralization in the Ukrainian resistance and the post-war recovery» на конференції [War and the Future of Ukraine](#) (Оксфорд, Велика Британія); доповідь на секції «How to Rebuild Ukraine?» конференції «The Monterey Summer Symposium on Russia 2022»; виступила лекторкою Міжнародного Інституту громадянських студій та вивчення демократії Institute of Civic Studies and Learning for Democracy (ICSLD) (Аугсбург, Німеччина), доповідь «Реформуючи Україну» на Aleksanteri Conference «The New Era of Insecurity» в Університеті Гельсінкі (жовтень 2022) та доповідь «The role of decentralization in the Ukrainian resistance and the post-war recovery» в Оксфордському університеті (листопад 2022, Велика Британія); взяла

участь у проєкті Science at risk Фонду Konrad Adenauer Stiftung Ukraine (її цикл лекцій «Україна та Харківщина у воєнний час: вустами науковців» (<https://www.youtube.com/watch?v=5A0BguqR2F8>)); дала цілий ряд інтерв'ю, коментарі для медіа; у першій половині 2023 року: лекція «Creating a Culture of Resilience: Civil Society and Public Institutions in Ukraine» (Створюючи культуру стійкості громадянське суспільство та публічні інститути в Україні) (12.01.2023 – академічна майстерня «Ukraine – Portrait of a European Society»); Гостьова лекція «[Political Culture in Wartime Ukraine](#)» (Політична культура в Україні під час війни) (14.01.2023 – семінар для магістрів та аспірантів Інституту демократичних студій. Університет Гьоттінгена, Німеччина); участь у панельній «Річниця вторгнення в Україну» (6.03.23р. King's College London та Kharkiv Karazin University Foundation); участь у семінарі Leadership Seminar «Philosophy and Practice» (Лідерський семінар «Філософія та практика» 9-12.03.23. Аспен Інститут, Німеччина); доповідь на щорічній міжнародній конференції Британської асоціації слов'янських та східноєвропейських досліджень BASEES (31.02-02.04.2023 – Університет Глазго, Велика Британія); взяла участь у міжурядовій конференції Ukraine Lugano Recovery Conference (Швейцарія); та багато інших.

Організаційна та навчально-виховна робота

Важливою складовою розвитку кафедри у 2022/2023 навчальному році була її популяризація, що забезпечувалось організацією роботи з постійного оновлення сайту кафедри, активації її діяльності у соціальних мережах через просування сторінки кафедри у соціальних мережах Facebook та Instagram та постійне оновлення змісту профілів викладачів кафедри у ORCID ID, Google Академія, ResearchGate. розроблено та впроваджено рекламну кампанію для сприяння набору на освітні програми спеціальності «Політологія» (відповідно до проекту 2.1. «Абітурієнт Каразінського» за напрямом II Стратегії розвитку університету «Освітня діяльність у 2025 році»);

- створено та реалізовано SMM-стратегію для просування бренду «Karazin Political Science» (регулярне оновлення facebook-сторінки «Кафедра політології ХНУ Каразіна - Political Science / Karazin University», facebook-групи «Political Science@Karazin Kharkiv University» та instagram-акаунту «Karazin Political Science» (відповідно до проекту 2.1. «Абітурієнт Каразінського» за напрямом II Стратегії розвитку університету «Освітня діяльність у 2025 році»);

- висвітлено результати наукової та науково-дослідної діяльності, кафедральних подій на сайтах факультету і університету (відповідно до проекту 1.6. «Ефективна аспірантура та докторантура» за напрямом I Стратегії розвитку університету «Університетська наука у 2025 році»);

- проведено профорієнтаційну роботу з майбутніми абітурієнтами бакалаврських освітніх програм, вступниками до магістратури за профілем кафедри (у т.ч. розповсюдження серед навчальних закладів інформаційних матеріалів про освітні програми спеціальності «Політологія»);

- забезпечено реалізація договорів з роботодавцями для проходження практики та стажування студентів, у т.ч. з АЦ "Обсерваторія демократії" з виробничої практики (№ 0202-Д 122 від 07.10. 2020). з департаментом масових комунікацій Управління внутрішньої політики ХАДО (дог. № 0202Д від 01.10 2015р.) та департаментом економіки і міжнародних відносин ХАДО (дог. № 0202К035 від 01.10.2015р. (відповідно до проекту 2.6 «Практична складова освітнього процесу» за напрямом II Стратегії розвитку університету «Освітня діяльність у 2025 році»).

На кафедрі функціонує Громадська організація «Асоціація політологів Слобожанщини».

Звіт затверджено на засіданні кафедри від 30 серпня 2023 р., протокол № 1.

Зав. кафедри політології
філософського факультету, проф.

Олександр ФІСУН